

Avdeling for forskning, utdanning og formidling

Høringssvar fra NT-fakultetet- Rapport fra arbeidsgruppe for utvikling av lektorutdanning ved UiT

NT-fakultetet viser til rapport fra arbeidsgruppe for utvikling av lektorutdanning ved UiT og høringsbrev fra FUF (UTA) den 11.12.2018 (ephorte 2018/1812). I det følgende er NT-fakultetets innspill og kommentarer til rapporten. Rapporten og høringsbrev har vært sendt på intern høring til aktuelle institutter ved lektorutdanninga, studieretning realfag. Det har ikke kommet innspill fra instituttene. Rapporten har også vært sendt ut til representantene i studieretningsrådet, studieretning realfag, og som har skrevet et eget høringssvar som er vedlagt i saken.

Førende for NT-faks høringssvar er vurderinger som vi mener vil gi best mulig faglig kvalitet i lektorutdanninga 8-13. Fakultetets høringssvar støtter opp under høringssvar fra studieretningsrådet for realfag. De viktigste synspunktene fra NT-fakultetet innenfor hvert av hoveddelene som adresseres i rapporten til arbeidsgruppa er:

Utfordringer ved dagens lektorutdanning

- NT-fak støtter beskrivelsen av status på utfordringer og utvikling av lektorutdanninga i rapporten, men ønsker å fremheve enkelte punkter angående realfaglig studieretning spesielt.
- Rapporten adresserer studieprogram som helhet og i mindre grad utfordringene i de ulike studieretningene. Forskjeller og ulike utfordringer mellom de to studieretningene kunne vært diskutert mer inngående med tanke på skjevheten i antall studenter hvor studieretning realfag har svært lave studenttall.
- I dagens situasjon med ett studieprogram brukes det mye ressurser på tilrettelegging for få lektorstudenter ved NT-fakultetet særlig med hensyn på gjennomføring av praksis parallelt med undervisning i disiplinlagene.
- NT-fak gjenkjenner problematikken som beskrives på manglende rekruttering og eierskap til studietilbudet

Disiplinlagenes og profesjonsfagets relevans og sammenheng

- NT-fak støtter forslag til modell 1 med oppbygging av fagdidaktisk kompetanse ved disiplinlinstituttene. Videre at det blir viktig å få til godt samspill mellom fagdidaktisk miljø ved ILP og ved disiplinlinstituttene.
- NT-fak er positiv til tiltak om at det tas i bruk toerstillinger, men at det vil være ulik bruk og behov av disse i profesjonsdag, fagdidaktikk og disiplinlag.

Samhandling med praksisfeltet

- Skolelaboratoriet i realfag og teknologi kan i større grad benyttes som arena for studenter i lektorutdanninga i realfag som del av samhandling med praksisfeltet.
- Fakultetet er positiv til mulighet for at ansatte med høy utdanningsfaglig kompetanse ved disiplinlinstituttene involveres i praksisbesøk. NT-fak støtter nedsetting av arbeidsgruppe som skal se på praksis i lektorutdanninga, og avventer forslag som vil komme fra dette arbeidet. Fakultetet ser behov for vurdering av kompetanseheving i fagmiljøene før disiplinlinstituttene involveres i praksisbesøk.

Rekruttering

- Det er behov for mer målrettet rekrutteringstiltak for å øke antall studenter til studieretning i realfag.
- Det er behov for å balansere informasjon mellom ulike forhold i utdanninga; særlig med hensyn på formelle opptakskrav, at lektor i realfag er et faglig krevende studie, men også høy trivsel på studiet og gode muligheter til relevant jobb som ferdig lektorkandidat.

Organisering av utdanninga

- NT-fakultetet forutsetter at universitetsledelsen tar nødvendige grep for å sikre at utdanninga har tilstrekkelig finansiering og at ILP ikke blir økonomisk skadelidende av utgiftene til gjennomføring av praksis.
- NT-fakultetet mener det er hensiktsmessig å utvikle mer operasjonelle ledere og utvalg/programstyrer da lektorutdanninga er et svært komplekst studietilbud med mange elementer og fagmiljø som skal fungere sammen. Dette krever både operasjonelle ledere og utvalg med nødvendig kapasitet. Dette gjelder uavhengig av valgt programstruktur.
- NT-fak støtter forslag til lektorutdanninga deles i to eller flere studieprogram, og at det opprettes et eget program i realfag.

Detaljert gjennomgang:

Utfordringer ved dagens lektorutdanning

Rapporten berører og diskuterer viktige forhold ved dagens lektorutdanning. Rapporten forholder seg til lektorutdanningen som helhet og i mindre grad til de ulike utfordringene i de to studieretningene, eksempelvis at forskjeller i ulike søkertall og antall studenter mellom studieretningene med fordel kunne ha vært nyansert bedre. Til tross for at det har vært noe økning i antall lektorstudenter ved studieretning realfag, er studenttallene gjennomgående lave sammenlignet med lektorstudentene i språk/samfunnsfag. Antall aktive lektorstudenter i realfag fordelt på kull pr 28. januar 2019 er følgende: kull 2014 - 8 studenter, kull 2015 - 5 studenter, kull 2016 – 11 studenter, kull 2017 - 21 studenter, kull 2018 – 15 studenter. Studieretning realfag har stort frafall på lik linje med mange andre studieprogram, og kun ca 4 – 5 kandidater har fullført i de siste årene.

Mens utdanninga under ett øker, opplever NT-fakultetet at de lave studenttallene skaper en del utfordringer knyttet til gjennomføring av undervisning og praksis. Lektorstudentene i realfag er i mindretall ved nesten alle emnene som de tar ved NT-fakultetet, særlig på de store begynneremnene. Det brukes store faglige og administrative ressurser på tilrettelegging av undervisning for få studenter i 1. og 2. års praksis. Eksempelvis er timeplanplanlegginga og koordinering av undervisning krevende å få til å gå opp, siden det er få lektorstudenter som er spredt på svært mange emner ved ulike fakultet. Enkelte fagkombinasjoner med biologi og kjemi har ulike typer undervisning (laboratorieøvinger, feltkurs med mer) med et omfang som gjør det vanskelig å få til kollisjonsfrie timeplaner og undervisning. Siden studieplanen for lektor ikke sammenfaller med studieplanen for disiplinbachelorene, kan én eller noen få lektorstudenter skape utfordringer for store emner.

Rapporten påpeker at det er utfordringer med den økende studentmassen knyttet til praksis og økte behov for praksisplasser i utdanninga. På den andre siden utdannes for få lektorer i realfag, og antall kandidater dekker ikke behovet i skolen. NT - fakultetet er opptatt av om hvorvidt problematikken rundt praksis (særlig for 4. og 5.års praksisperiodene) er relevant når det gjelder realfagstudentene sett i lys av at det er få studenter på dette studieprogrammet. Det kan med fordel nyanseres i videre arbeid med oppfølging av rapporten.

Disiplinfagenes og profesjonsfagets relevans og sammenheng

NT-fak støtter, i samsvar med høringsvar fra studieretningsråd for realfag, forslag til modell 1 med oppbygging av fagdidaktisk kompetanse ved disiplin instituttene. Denne modellen støtter opp om krav til relevant utdanningsfaglig kompetanse i fagmiljøene ved alle studietilbud. NT-fak ser at styrking av utdanningsfaglig kompetanse er nødvendig på egne studietilbud på lik linje med lektorutdanningen. Det vil være viktig med godt samspill mellom fagdidaktisk miljø ved ILP og ved disiplin instituttene for å unngå duplisering og ta ut synergi av felles kompetanse i lektorutdanningen. Eksempelvis vil ulik profil ved den fagdidaktiske kompetansen på ILP og ved disiplin instituttene bidra til å unngå duplisering av kompetanse. NT-fak ser det som tilfredsstillende at styringssignaler gjennom både UiTs sentrale og fakultetenes strategi, virksomhets- og årsplaner vil kunne legge føringer for helhetlig prioritering av slik kompetanse ved disiplin instituttene. Fakultetenes koordinering av fakultetsstrategier og campusstrategier vil være viktig for helhetlige styringssignaler for lektorutdanningen.

Fakultetet ser utfordringer med forslag til modell 2 med overføring av eksisterende fagdidaktisk kompetanse til disiplin instituttene, og støtter ikke dette forslaget. Modell 2 vil fragmentere eksisterende fagmiljø ved ILP og skape problemer for helheten og samhandlingen mellom pedagogikk- og fagdidaktikkdelen ved lektorutdanningen, samt skape store problemer for lærerutdanningene for 1-7 og 5-10. Det er fra NT-faks synspunkt vanskelig å se at fordelene med denne modellen veier opp for ulempene dette medfører for både lektorutdanningen, øvrige lærerutdanninger og fagmiljø ved ILP.

NT-fak er positiv til tiltak om at det tas i bruk toerstillinger, for eksempel at det tilsettes lektorer i 20% stillinger for å delta i undervisning i fagdidaktikk. Det bør imidlertid differensieres mellom bruk av toerstillinger i undervisning i fagdidaktikk og i disiplin fag. Ved disiplin fag kan alternativt toerstillinger vurderes benyttet som ressurs opp mot utvikling av introduksjonsemner for å sikre gode overganger fra videregående skole til universitetsnivå. Dette vil også kunne styrke samhandling mellom disiplin fagene og praksisfeltet, og bidra til økt gjensidig forståelse for utfordringer i, og kunnskap om de ulike utdanningsnivåene.

Samhandling med praksisfeltet

Fakultetet er positiv til å se på muligheten til at ansatte ved med høy utdanningsfaglig kompetanse ved disiplin instituttene involveres i praksisbesøk. Det bør vurderes om det er behov for kompetanseheving på fakultets disiplin institutt før dette iverksettes. NT-fak avventer anbefalinger fra nedsatt arbeidsgruppe som skal se på praksis i lektorutdanningen.

I tillegg er NT-fakultetet enig i arbeidsgruppas vurdering om at Skolelaboratoriet bør benyttes som arena for studenter på lektorutdanninga i realfag i større grad. Skolelaboratoriet kan blant annet styrke lektorstudentene

praksiserfaringer ved å bidra til at lektorstudentene får møte elever i både faglige og formidlingsbaserte aktiviteter.

Fakultetet støtter sterkere kopling mellom disiplinfagene og eksisterende nettverk i skoleverket for å sikre relevans i utdanningen, eksempelvis tilstedeværelse på fagspesifikke nettverkssamlinger for skoleverket og eksisterende lærernettsverk i realfag i Nordland, Troms og Finnmark. Der det eksisterer nettverk og tiltak mellom disiplinfagene og skoleverket bør disse tiltakene videreføres og styrkes.

Rekruttering

NT-fakultetet ønsker i tråd med studieretningsrådet å tydeliggjøre i rekruttering at lektor i realfag er et faglig krevende studie. Det bør vektlegges at lektorstudentene tar de samme emnene som studenter som starter på en disiplinær bachelor eksempelvis i matematikk, kjemi, fysikk og biologi. NT-fakultetet mener i tråd med studieretningsrådet sine kommentarer at studenter/ansatte som er på rekrutteringsoppdrag til enhver tid er oppdatert på de nyeste opptakskravene til studieretning realfag, samt opptakskrav som vil komme i de 2-3 følgende år. Vi opplever at skolene ikke er oppdatert godt nok på kunnskap om gjeldene opptakskrav.

Det bør vektlegges at studiet er komplekst sammensatt med praksis, disiplinlag og profesjonsfag. Rekrutteringsmedarbeidere må ha god kunnskap om forskjeller i oppbygging og faglig innhold mellom lektorutdanning trinn 8-13 og lærerutdanning 5-10. Dette kan bidra til at flere studenter er godt forberedt i møte med studiestart, og at færre studenter ønsker å bytte mellom programmene 5-10 og 8-13. NT-fakultetet støtter studieretningsrådet at i møte med potensielle søkere må rekrutteringsinformasjon nyanseres og balanseres. Da er det viktig å fokusere på trivsel på studiet og gode muligheter for relevante jobber som nyutdannede kandidater, samtidig som det tydeliggjøres at studiet er faglig krevende. Det bør i større grad avklares om fakultetene som er involvert i studieretning realfag bør kobles tettere på rekruttering til denne studieretningen, ut fra at disse kjenner målgruppen godt og i større grad kan promotere studietilbudet som et alternativ til sine egne realfaglige tilbud.

Organiseringa av utdanninga

NT-fak støtter studieretningsrådets høringssvar på at vi forutsetter at universitetsledelsen tar nødvendige grep for å sikre at utdanninga har tilstrekkelig finansiering og at ILP ikke blir økonomisk skadelidende av utgiftene til gjennomføring av praksis.

Rapporten påpeker at det er utfordringer ved dagens programorganisering 'særlig knyttet til den opplevde avstanden mellom det som foregår konkret på studieprogramnivå og øverste ledelsesorgan, forvaltningsutvalget' (s 21). NT-fakultetet mener det er hensiktsmessig å utvikle sterkere studieretningsråd/programstyrer for å gi studienær ledelse. NT-fakultetet er av den oppfatning av at dette vil gi større eierskap til utdanninga blant instituttene og de faglige ansatte som er involvert i lektorutdanninga.

NT-fakultetet mener med hensyn på samlokalisering av administrasjon og ledelse at det er viktig at både administrativt og faglige ansatte skal ha størst mulig nærhet til studentene og hverandre. Det innebærer for NT-fakultetets del at det er hensiktsmessig at administrativ koordinator for realfagene er lokalisert ved NT-fakultetet i nærhet til studentene der de har hovedvekten av undervisninga.

NT-fakultetet deler studieretningsrådets oppfatning om at lektorutdanninga bør deles i to eller flere studieprogram, og at det bør være et eget program i realfag. Utfordringene som det vises til i rapporten kan

løses under dagens organisering med ett studieprogram, men ved opprettelse av eget realfaglige program vil studietilbudet bli tydelig styrket på flere områder. Med hensyn på rekruttering vil studietilbudet øke sin synlighet i UiTs studieportefølje ovenfor potensielle søkere, og fakultetene som er vant til å forholde seg til søkermassen med fordypning i realfag kan profilere lektor i realfag som en av mange muligheter for søkere med realfaglig interesse. NT-fakultet vil kunne rekruttere mer målrettet opp mot lektor i realfag også med hensyn på hva som kreves av opptakskrav og annen informasjon om studiet da lektorstudenter i realfag tar hoveddelen av sine studiepoeng ved disiplinstituttene. Studentene vil få programtilhørighet til realfaglig fakultet hvor de oppholder seg mesteparten av studietiden, som muliggjør bedre oppfølging og informasjon. Det vil bli lettere å gjøre nødvendige endringer og tilpasninger i studietilbudet, da det er ulike utfordringer i de forskjellige studieretningene per i dag med hensyn på retningene innen språk, samfunnsfag og realfag. Ett eget realfaglig studieprogram innen lektorutdanninga må fremdeles koordineres mellom de ulike realfaglige fakultetene som bidrar inn i disiplindelen av utdanninga, samt opp mot profesjons- og praksisdelen av studietilbudet tilknyttet HSL. Det må derfor sørges for videre god samhandling både på administrativt og faglig nivå mellom de ulike bidragsyterne uavhengig av organisering i antall studieprogram på lektorutdanninga ved UiT.

NT-fakultetet opplever at det å være ett lektorprogram tidvis fører til uklar arbeidsdeling mellom HSL-fakultetet og NT-fakultetet. Dette gjelder både administrative oppgaver, men også uklarheter om saker skal behandles i studieretningsrådet eller i forvaltningsutvalget. Dersom det avgjøres at programmet deles opp, og at det blir et eget lektorprogram i realfag, mener NT-fakultetet at et programstyre skal lede programmet i tråd med Kvalitetssystemet for utdanning ved UiT der det står at: *alle studietilbud skal ha en tydelig faglig ledelse bestående av ansatte i undervisnings- og forskerstillinger. Studieprogramledelsen kan utgjøres av enkeltpersoner (f.eks. studieleder) eller et definert programfelleskap (f.eks. programstyrer).* I anbefalingene fra arbeidsgruppa står det at: *forvaltningsutvalget fortsetter som overordnet styringsorgan.* NT-fakultetet er enig i at det er behov for et faglig organ der felleselementer i lektorprogrammene trinn 8-13 ved UiT tas opp, men at det også bør sees på hvis mandatet opp mot hvis studieretningsråd/program blir styrket. Forvaltningsutvalget vil ha et særlig ansvar for problemstillinger knyttet til praksis og profesjonsfaget og ivaretagelse av helheten i utdanningen.

Uavhengig av programstruktur vil lektorutdanninga være kompleks og kreve samhandling mellom ulike fagmiljø og administrasjon på ulike fakultet. Kompleksiteten krever at det er ledere med operasjonelt mandat og kapasitet til å drive utviklinga av utdanning i ønsket retning og sørge for tilfredsstillende helhet og samhandling internt i organisasjonen. Trenden i profesjonalisering av studieprogramledelse vil gjøre det naturlig at det tillegges nødvendige stillingsprosenter til funksjon av leder for lektorutdanninga som helhet og til lederfunksjon for de ulike programstyrene/ studieretningsrådene.

Vennlig hilsen

Arne Smalås
Dekan
—
arne.smalas@uit.no
77 64 40 70

Annfrid Sivertsen
Prodekan utdanning
—
annfrid.sivertsen@uit.no
77 62 33 69

Saksbehandler: Marianne Brekke, rådgiver

Vedlegg: Høringsuttalelse fra studieretningsrådet, studieretning realfag

Universitetsdirektøren

Rapport fra arbeidsgruppe for utvikling av lektorutdanning ved UiT – høring – svar fra HSL-fakultetet

Det vises til brev fra Avdeling for utdanning av 11.12.2018 der enhetene inviteres til å gi høringsuttalelse til *Rapport fra arbeidsgruppe for utvikling av lektorutdanning ved UiT*. Rapporten har vært sendt videre til fakultetets institutter og sentre for uttalelse og er behandlet på instituttledermøte og er endelig lagt frem for fakultetsstyret.

Først ønsker fakultetet å takke arbeidsgruppen for en interessant rapport som tar opp mange av de utfordringene lektorutdanningen står overfor. Det gjøres mange gode vurderinger og arbeidsgruppen kommer med flere gode anbefalinger. Fakultetet har gått gjennom rapporten og dens ulike anbefalinger og har følgende merknader og kommentarer:

Ledelse

Fakultetet er enig i forslaget om hundre prosent faglig ledelse av lektorutdanningen og mener at leder av utdanningen også skal lede forvaltningsutvalget. Dagens ordning med prorektor for utdanning som leder er ikke optimal, og dagens forvaltningsutvalg fungerer ikke tilfredsstillende. Etter fakultetets vurdering er det behov for at det tilsettes en faglig og operasjonell leder i full stilling på åremål som kan rette alle sine ressurser mot utdanningen. Det er videre naturlig at stillingen forankres på fakultetsnivå. Ettersom HSL-fakultetet er det mest sentrale fakultetet innen lektorutdanningen, er det naturlig at stillingen legges til dette fakultetet med fakultetets dekan som nærmeste leder. Fakultetet er viktig både med tanke på profesjonsfagets plassering, at fakultetet har de største fagene og også er desidert tyngst med tanke på antall studenter. Fakultetet er således ikke enig i Institutt for lærerutdannings og pedagogikk (ILP) sitt innspill om at utdanningen bør styres fra ILP.

Det er videre viktig å sikre at forvaltningsutvalgets leder, også når dette ikke er prorektor, har stor grad av myndighet og legitimitet hos de involverte partene i utdanningen. Derfor er det blant annet viktig at det knyttes et administrativt apparat rundt lektorutdanningen til lederen. Fakultetet ser behovet for at stillinger som i dag ligger ved ILP og Institutt for språk og kultur (ISK) bør flyttes fra instituttene og underlegges lederen direkte. Dette gjelder både stillinger knyttet til studieadministrasjon og praksis. Hvilken betydning en slik flytting vil ha for den samlede administrasjonen på instituttene, samt samhandlingen mellom lektorutdanningen og instituttene for de administrativt ansatte, bør imidlertid ses nærmere på før en gjør en slik flytting. Fakultetet ser det som fordelaktig om den samlede administrasjonen for lektorutdanningen kan samles i den nye lærerutdanningsbygningen i Breivika når den står ferdig i 2020.

Organisering

Når det gjelder spørsmålet om organisering og valg av modeller, er dette et vanskelig punkt der ulike argumenter må veies mot hverandre. Som rapporten peker på, er det både fordeler og ulemper med

å videreføre utdanningen etter dagens modell med ett program og studieretninger under dette. I sin vurdering av alternativene har fakultet likevel kommet frem til at det beste alternativet er å splitte utdanningen i to program. Dette er også i samsvar med anbefalingene fra begge studieretningsrådene. Likevel ser fakultetet utfordringer ved en slik modell, ikke minst med tanke på en enhetlig koordinering og faglig ledelse av programmene. Samtidig vil etableringen av en ny studieretning i realfag ved Fakultet for ingeniørvitenskap og teknologi i Narvik øke kompleksiteten i utdanningen. Ikke minst kan en modell med to program gi legitimitetsmessige utfordringer dersom forvaltningsutvalgets ledelse samtidig knyttes til fakultetsnivået. Som det fremgår ovenfor, anbefales det at forvaltningsutvalgets ledelse legges til HSL-fakultet. Dersom anbefalingen følges, må det sikres aksept fra de andre involverte fakultetene at det skjer fra HSL-fakultetet. Ved etablering av to program må det klargjøres nærmere hvordan faglig ledelse skal organiseres på de ulike nivåene – skal det være en faglig leder per program, eller skal det være felles ledelse med programkoordinatorer for de to programmene? Når HSL-fakultetet støtter en modell med to program, er det under forutsetning av at det utvikles en styringsform der forvaltningsutvalget gis en reell myndighet. Det er videre viktig at programmene utvikles med en slik fleksibilitet at studenter fritt kan velge fag på tvers av programmene.

I spørsmålet om ett eller to studieprogram for språk og samfunnsfag ser fakultetet det som hensiktsmessig med ett felles program for språk og samfunnsfag. Det er likevel ulike oppfatninger av dette ved instituttene. ISK ønsker ett program for språk og ett for samfunnsfag. Når fakultet går for ett felles program for språk og samfunnsfag, er det ut fra en helhetlig vurdering, og ikke minst med tanke på at ett program vil være det klar minst byråkratiske, det gjør rekrutteringsarbeid og koordinering enklere, men også med tanke på studenter som i stor grad velger fag på tvers av språk og samfunnsfag.

Fagdidaktisk og utdanningsfaglig kompetanse i disiplinlagene

Som det pekes på i rapporten, er ikke modellen for plassering av fagdidaktisk kompetanse det viktigste i utviklingen av en god lektorutdanning. Det som er viktigere, er nettopp å bevisstgjøre ansatte ved disiplininstituttene deres rolle som utdannere av lærere og samtidig styrke sammenhengen mellom fag og fagdidaktikk. Uavhengig av valg av modell er det klart at det er behov for styrke den fagdidaktiske kompetansen ved disiplininstituttene. Dette er også et uttrykt ønske fra instituttene selv. Samtidig har det de senere årene vært økt fokus på å bygge fagdidaktisk kompetanse også i disiplinmiljøene. Ved ISK har en bl.a. ved utlysinger stilt krav om fagdidaktiske kompetanse i stillingsbetenkningene og vist til at deler av undervingen er knyttet til lektorutdanning. Ved NT-fakultetet er det også tilsatt egne fagdidaktikere. I sitt innspill til høringen (vedlegg) peker ISK på at instituttet allerede har utviklet emner som er spesielt tilrettelagt for studenter på lektorutdanningen ved at det er mulig å velge mer skolerelevante tema i arbeidskravene. Det arbeides videre med ulike løsninger ved instituttet der det blant annet tas sikte på utvikle fagdidaktisk orienterte emner. Et eksempel som nevnes, og som det er ønske om å prøve ut, er å dele opp emner i en disiplinær og en mer fagdidaktiske/skoleorientert del. Likevel tror instituttet at den beste løsningen kanskje vil være å utvikle noen emner spesielt tilpasset lektorutdanningen. Instituttet påpeker samtidig at det vil kreve flere ressurser, både å øke skolerelevansen i disiplinemnene og å utvikle flere emner spesielt tilrettelagt for lektorutdanningen.

Også i spørsmålet om modell for valg av fagdidaktisk kompetanse er det klare fordeler og ulemper – selv om begge modellene innebærer en styrking av den fagdidaktiske kompetansen i fagmiljøene. Institutt for arkeologi, historie, religionsvitenskap og teologi er av dem som mener den beste løsningen er å overføre eksisterende fagdidaktisk kompetanse til disiplininstituttene. Når HSL-fakultetet likevel mener at modell 1, oppbygging av fagdidaktisk kompetanse på disiplininstituttene,

er mest fordelaktig, er det flere grunner til det. Likevel er den viktigste grunnen at modell 2 vil ha negative konsekvenser for ILP gjennom en oppsplitting av eksisterende fagmiljø, bl.a. vil det være ødeleggende for dagens samarbeid mellom profesjonsfagsmiljøet og fagdidaktikerne, et samarbeid som i dag heller bør styrkes enn svekkes. En utflytting av fagdidaktikerene vil gjøre profesjonsfaget og praktisk-pedagogisk utdanning svært sårbart. På den andre siden er det heller ikke sikkert at en flytting av det fagdidaktiske miljøet til disiplinstituttene, vil føre til sterkere integrasjon og synergier i møte mellom fagdidaktikk og fag. Like gjerne kan det medføre at det oppstår to leirer innenfor det enkelte institutt, fagdidaktikeren mot fageksperten.

HSL-fakultetet støtter i stor grad til argumentasjonen i ILPs innspill til høringen når det gjelder modeller for fagdidaktisk kompetanse i disiplinifagene. Fakultetet mener en videre satsing på oppbygging av fagdidaktisk kompetanse på disiplinstituttene heller bør påskyndes og forsterkes, f.eks. ved å trekke inn flere fagfolk i toer-stillinger og kanskje også i en viss grad dra veksler på lærere i skolen som kan utføre oppgaver på timebasis i disiplinemnene. Det vil også være viktig å få til nye samhandlingsmodeller og skape felles dialogpunkter mellom didaktikk- og disiplinmiljøene med sikte på videre utvikling av lektorutdanning. Ved alle studieprogram på UiT bør det fokuseres på arbeid med læring i fagene, og det vil være en større gevinst ved å sette i verk noen av de andre tiltakene som er foreslått for å styrke den fagdidaktiske kompetansen på disiplinstituttene fordi den også er anvendelig på alle utdanningsprogram.

Praksis

HSL-fakultetet støtter ubetinget arbeidsgruppens forslag om at det bør settes ned en arbeidsgruppe som skal vurdere praksis. Dagens ordning oppfattes som konservativ, er tungvinn, medfører stor ressursbruk og er vanskelig å følge opp. Med et stadig økende antall studenter på utdanningen er det viktig å få en finansierungsordning på plass. Det er bla. viktig at det opprettes praksisplasser også utenfor Tromsø – også dette på bakgrunn av et stadig økende studenttall. Samtidig er det viktig å etablere praksisplasser i ungdomsskolen, ikke minst med tanke på at om lag halvparten av kandidatene som går ut fra lektorutdanningen, søker seg jobb i ungdomsskolen. Faglærere på disiplinifagene må i større grad involveres i arbeidet med praksis i skolene. Dette ligger også inne i arbeidsgruppens forslag.

Finansiering

Fakultetet ser det som avgjørende for lektorutdanningen at det kommer på plass en finansierungsordning som tar høyde for omfanget av utdanningen slik den er i dag. Dette bør etter fakultetets mening skje gjennom to overordnede prioriteringer; For det første så bør den interne fordelingen av inntektssiden harmoniseres med kostnadssiden av utdanningen. Som rapporten peker på, er den økonomiske belastningen for de involverte partene i lektorutdanningen skjevt fordelt, og det fremgår at ILP bærer en urimelig andel av kostnadene. Det er ikke tildelt noen basisfinansiering til selve lektorutdanningen, men den finansieres indirekte via basistildelinger og resultatmidler knyttet til disiplinstitutt og ILP. En bør arbeide videre med det grunnlaget rapporten (med vedlegg) gir og se på en modell som i større grad harmoniserer inntektssiden med kostnadssiden. Fakultetet understreker at det må være samsvar mellom antall studenter i programmet og den finansieringen som stilles til rådighet fra universitetet.

For det andre så mener fakultetet det er avgjørende at praksisdelen av utdanningen får en særskilt finansiering (basisfinansiering) fra universitetet sentralt, som tar høyde for de praksisutgiftene en kan påregne med det studenttallet en ønsker seg. Rapporten peker på at skjevfordelingen av kostnadssiden særlig gjelder utgifter til praksis, som tilligger ILP alene. Praksiskostnadene ved utdanningen har i dag ingen basisfinansiering, og det er heller ikke knyttet resultatfinansiering til

praksisdelen av utdanningen. HSL-fakultetet støtter selvsagt arbeidsgruppens anbefaling om at lektorutdanningen og de andre lærerutdanningen søkes opp i finansieringskategori C. Men viktigst er at UiT sentralt gjennom en økning i basisfinansieringen sikrer økonomisk dekning for praksis.

Vennlig hilsen

Sonni Olsen
dekan

Frode G. Larsen
fakultetsdirektør

Universitetet i Tromsø
ved Jørgen Fossland

Innspill til rapport fra arbeidsgruppe for utvikling av lektorutdanning ved UIT

Vi viser til brev av 11.12.18 der NTNU inviteres til å gi innspill til rapportens utredning og anbefalinger. Vi takker for at dere deler den åpent. Rapporten gir en helhetlig og omfattende analyse av dagens situasjon for lektorutdanningene ved UiT, samt gode forslag til utviklingstiltak. Helt generelt konstaterer vi at problemstillingene i stor grad er gjenkjennbare også i NTNUs lektorutdanninger.

NTNUs Forvaltningsutvalg for lektorutdanningene (FUL) fikk presentert hovedtrekkene i rapporten av Cathrine Teodorsen på FULs kvalitetsseminar 19. desember. Utvalget diskuterte i tillegg rapporten i møte 4. januar. Kommentarene til rapporten er basert på innspill gitt i dette møtet og oversendt til prorektor for utdanning ved NTNU.

Som generell kommentar, advarer NTNU mot ambisjoner om å få løst alle de skisserte problemene. Noen av utfordringene vil man sannsynligvis måtte leve med. Kompleksiteten og rammene for lektorutdanningene krever en viss grad av pragmatisme fordi konkurrerende behov stadig må avveies. En annen generell kommentar er at mulighetsrommene kanskje ville kunne utvides dersom man vurderte utfordringene på tvers av alle lærerutdanningene. Lærerutdanningene er underlagt egne forskrifter og har særegne problemstillinger, men grunnskolelærerutdanningene er under endring og det kan ligge utviklingsmuligheter i samordninger mellom lektor- og grunnskolelærerutdanningene.

Relevans

Når det gjelder skolerelevans, sier FUL seg enig i rapportens utsagn om at valg av modell for plassering av fagdidaktisk kompetanse ikke er det viktigste i utviklingen av en god lektorutdanning (s.13). Prorektor støtter denne vurderingen. Et hovedoppdrag for lektorutdanningene er skape gode sammenhenger og overganger mellom disiplinfagene og skolefagene. Uten å anbefale modell 1 eller modell 2, bør dette være et viktig effektmål for valgte løsning. Femårig lektorutdanning er bygd på gjenbruk av disiplinfagemner, og kombinerer disiplinlig og profesjonsfaglig identitet og

Postadresse	Org.nr. 974 767 880	Besøksadresse	Telefon	Saksbehandler
7491 TRONDHEIM	E-post: postmottak@ntnu.no http://www.ntnu.no	Høgskoleringen 1, Hovedbygningen	+47 73 59 50 00	Christina Jenkins Slutås
Adresser korrespondanse til saksbehandlerne. Husk å oppgi referanse.				Tlf: +47 73 59 79 46

innretting. Dette gir en særegen verdi, men krever at studentene får støtte i arbeidet med å oversette disiplin-fag til skolefag.

Rapporten diskuterer skolerelevans og forholdet mellom disiplin-fag og fagdidaktikk. Ved NTNU erfarer vi etter fusjonen i 2016 en viss bevegelse i fagmiljøene. Grensene mellom disiplin-fag, fagformidling og fagdidaktikk er flytende, og vi ser tendens til at tilhørighet til fagenheter har mindre tydelige skillelinjer enn før. En annen drivkraft i dette er den økende statusen som gis undervisning og utdanningsfaglig forskning og utvikling. Dette gir et nytt og bedre utgangspunkt for å styrke samhandling på tvers og styrket relevans, enn det som har vært tilfelle tidligere.

Rapportens forslag om å involvere lektorstudenter i undervisningsutvikling for økt didaktisk fokus generelt, men også for studentens profesjonsutvikling, vurderes å være et godt tiltak.

Samhandling med praksis

NTNU erfarer i likhet med UiT at det er varierende kunnskap om praksisfeltet i disiplin-fagmiljøene, og anser styrket eierskap til utdanningene som et viktig mål. NTNU anser, i likhet med rapportens konklusjoner, videreutvikling av universitetsskolesamarbeidet som et viktig element for å nå denne målsettingen.

På den nasjonal lektorutdanningskonferansen 2018 ble det i panel-debatten foreslått å hente inn praksisveiledere i skolen til å undervise i deler av disiplin-fagemner og vice versa som et grep for økt samhandling og felles eierskap.

NTNU har i likhet med UiT utfordringer knyttet til gjennomføring av praksis parallelt med undervisning i disiplin-fagene. I regi av FUL setter vi i gang et eget utviklingsarbeid for å finne bedre løsninger for dette våren 2019. Problemet ligger særlig i femte semester som kombinerer praksis, disiplin-fag og profesjonsfag. Hovedmål for arbeidet er en studiestruktur som styrker lektorstudentenes læringsutbytte av praksis og gir en jevnere arbeidsbelastning gjennom studiets fem år. Vi sender gjerne sluttrapporten når arbeidet er fullført, i fall den har relevans også for UiT.

Organisering

Rapporten oppgir rask vekst i studenttall som bakgrunn for arbeidet. Den raske veksten i studenttall, sammen med høye frafallstall som også NTNU erfarer, stiller generelt store krav til ressursplanlegging og prioritering.

Når det gjelder forslagene om organisering i programråd, ser NTNU at modellen med ett felles studieprogramråd for alle lektorutdanningene kan bli for topptungt. Det oppgis behov for økt eierskap og engasjement for lektorutdanningene i disiplin-fagmiljøene. Å involvere flere fagpersoner lokalt i studieprogramråd, vi har for hver av våre lektorutdanninger, er etter NTNUs erfaring en god måte å sikre bredere medvirkning og styrket eierskap på. Et overgripende programråd på tvers kan i tillegg gjøre det vanskeligere å drive tilpasset kvalitetsutvikling i de enkelte lektorprogrammene. NTNU kan derfor anbefale en modell med egne programråd for hvert av lektorprogrammene. Vi gjør oppmerksom på at vi i tillegg har et felles forvaltningsutvalg, FUL, som har en overordnet rolle i utvikling og kvalitetssikring av lektorutdanningene.

Med hilsen

Anne Borg
Prorektor

Christina Jenkins Slutås
Seniorrådgiver

Til: Prorektor Wenche Jacobsen

Dato: 19. februar 2019

Høringsuttalelse til rapporten «Utvikling av lektorutdanninga ved UiT»

Takk for invitasjonen til å komme med høringsuttalelse i forbindelse med utviklingen av lektorutdanningen ved UiT. Rapporten belyser flere aspekter ved de femårige lektorutdanningene som er gjenkjennbare og viktige for å drøfte kvalitet ved studieprogrammene i sin helhet. Tilbakemeldingene er strukturert under de tre hovedmomentene som løftes fram i høringsbrevet.

Relevans

Studieprogrammets relevans for profesjonen det utdannes til løftes fram som en særlig viktig problemstilling i rapporten. Lektorutdanningene utfordres spesielt på dette området siden hovedkomponentene i utdanningen medfører at studentene tilbringer mest tid med å studere sine valgte disiplinfaglige emner gjennom **fag 1** og **fag 2**. Det er viktig å understreke at nettopp dette er en del av styrken til lektorutdanningene, våre kandidater er ettertraktet fordi de har ny, oppdatert, forskningsbasert fagkunnskap, som også er svært viktig og relevant for skolen. Lektorutdanningene kjennetegnes også av å være forsknings- og utviklingsbaserte og skal bidra til å fremme studentenes selvstendighet, analytiske ferdigheter og kritisk refleksjonsevner, en kompetanse som utvikles i møte med forskningsaktive fagmiljøer.

Rapporten løfter fram to konkrete modellforslag som primært har fokus på betydningen av fagdidaktisk kompetanse, som vurderes som spesielt viktig for å bidra til profesjonsretting og relevans. Ved UiO er pedagoger og fagdidaktikere samlokalisert ved Institutt for lærerutdanning og skoleforskning. Tradisjonelt har realfagmiljøene ved universitetene gjennom sin laborativ virksomhet også hatt vitenskapelig ansatte med fagdidaktisk kompetanse, slik er det også ved UiO. De tradisjonelle hum-sam-miljøene ved HF og SV har i mindre grad denne typen kompetanse, selv om det også i disse miljøene finnes noen unntak. I forlengelsen av humaniora-meldingen og den kommende fagfornyelsen, pågår det prosesser for å legge til rette for mer og tettere samarbeid mellom de fagdidaktiske fagmiljøene ved ILS og de disiplinfaglige miljøene ved HF og SV.

Lektorutdanningens **Profesjonsfag**, som utgjør den tredje hovedkomponenten i programmene utgjør også en viktig faktor for å vurdere hvilken av de to foreslåtte modellene som vil være den beste. Profesjonsfaget skal ikke bare bidra til studentens utviklingen av en profesjonsidentitet, men

også hjelpe studenten til å forstå hvordan kunnskap fra pedagogikk og fagdidaktikk kommer sammen i profesjonsutøvelsen.

Ved UiO lykkes vi i stor grad med å tilby et slikt integrert profesjonsfag i studieløpet nettopp fordi fagmiljøene i fagdidaktikk er samlokalisert med de som underviser i pedagogikk. Disse emnene har læringsutbyttebeskrivelser og vurderingsformer som integrerer pedagogikk, fagdidaktikk og praksis. Et tett samarbeid mellom disse fagområdene legger fundamentet for en profesjonsfag som oppleves som både forskningsbasert og praksisnært på samme tid. Å tilby et integrert profesjonsfag vil være mer krevende, om enn en umulighet ved de institusjonene som ikke har en slik samlokalisering. Løsningen vil i de tilfeller være å tilby egne emner i pedagogikk og i fagdidaktikk.

Et annet aspekt ved spørsmål knyttet til relevans, er betydningen dette har for gjennomføring i studieprogrammene. Internasjonal forskning knytter mangel på sosial og akademisk integrasjon til frafall fra studiet (Tinto, 1994) og understreker betydningen av å tilhøre et studiemiljø og opplevelse av relevans i studieinnholdet som svært viktig for studenters læring og fullføring av studiet (Fredricks et al., 2004, McCormick et al., 2013). En utfordring som tidligere er blitt løftet frem av lektorstudenter ved UiO, er at de i liten grad opplever en tilhørighet til Lektorprogrammet, og at de i studiehverdagen kanskje ikke er like bevisste på at de er lektorstudenter, og at de har begynt på en profesjonsutdanning. At studenter identifiserer seg selv som fremtidige profesjonsutøvere, er en viktig del av kvalifiseringsprosessen og er knyttet til deres motivasjon og mestringsforventning for fremtidig profesjonsutøvelse (Heggen, 2010). Utvikling av læreridentitet blant lærerstudenter er også relatert til senere profesjonstilknypning og jobbtilfredshet (Flores & Day, 2006). Beijaard et al. (2004) peker på at studenter har behov for å bli bevisstgjort på og reflektere kritisk over mangler ved egen førforståelse av hva som kjennetegner en profesjonell lærer. I forskning på læreridentitet fremheves det derfor som viktig at lærerutdanningen har et fokus på læreridentitetsutvikling (Beauchamp & Thomas, 2009). Forskningslitteraturen på feltet løfter også frem en tredje utfordring knyttet til koherens og betydningen av opplevd relevans (Hatlevik, 2014; 2017). Lærerstudenter i Norge og internasjonalt opplever vansker med å se sammenheng mellom det de lærer på campus, og det de lærer ved skolene i praksisperiodene (Grossman et al., 2008; Hatlevik & Smeby, 2015; Smeby & Heggen, 2014).

Med utgangspunkt i forskningen på feltet har ILS i samarbeid med ProTed og våre universitetsskoler utviklet en Profesjonsrettet mentorordning, PROMO, som tilbys alle studenter i studieprogrammet. PROMO er et faglig-sosialt, profesjonsrettet tiltak som er utviklet for å styrke lektorstudentenes læreridentitet og tilhørighet til studieprogrammet og på sikt bidra til økt gjennomføring. PROMO er utviklet og drives i samarbeid med partnerskoler og tilbys til studenter i det femårige integrerte lektorprogrammet ved Universitetet i Oslo. Hver PROMO-gruppe ledes av en mentor som til daglig er lærer i skolen med samme fag som studentene. Mentorene har veilederutdanning og erfaring med veiledning av studenter og/eller nyutdannede lærere. Det at mentorene er representanter for arbeidslivet, gir studentene rollemodeller de kan identifisere seg

med, og noen de kan diskutere både fagspesifikke og profesjonsrelaterte temaer sammen med. Mentorordningen kommer i tillegg til det ordinære studieløpet og er et frivillig tilbud som studentene selv melder seg til. Mentoren har to-tre samlinger med studentene per semester gjennom det femårige løpet, både på campus og ved mentorens arbeidsplass. Samlingene åpner for refleksjon rundt konkrete profesjonsrelaterte problemstillinger studentene imellom og med mentorene. Studenter som deltar, får en attest etter fullført lektorutdanning som beskriver hva de har deltatt på. PROMO ble opprettet for å motvirke frafall gjennom å imøtekomme studentenes sosiale behov for å være del av et studiefellesskap, bidra til utvikling av identitet som lærer og fremme opplevelse av sammenheng mellom det studentene lærer på ulike læringsarenaer (på campus og i praksis i skolen). Det har også siden oppstarten av tiltaket vært gjennomført følgeforskning av PROMO. Det er gjort systematisk innsamling av dokumentasjon og evaluering av gjennomføringen av både studenter og involverte mentorer. Evalueringene av PROMO blant både studenter og mentorer er entydig positive, og viser at PROMO så langt har lyktes med sin intensjon. I de åpne spørsmålene i spørreskjemaet og i intervjuene med studentene var det så godt som bare positive beskrivelser av studenters erfaringer med PROMO.

«Vi får mulighet til å drøfte rundt hva slags yrke man går til, og vi får et innblikk i hva yrket går ut på. Vi jobber også mye rundt spørsmålet «hvordan lærer ønsker jeg å være?» Dette er veldig interessant, og vi henter mye inspirasjon blant hverandre. For min del har dette opplegget vært en åpenbaring i forhold til hvor viktig læreryrket er! Det er også veldig motiverende!» (studentsvar)

Funnene viser at PROMO har bidratt til å øke studentenes motivasjon for aktiv deltakelse i studietilbudet gjennom at det viser studentene relevansen av utdanningens innhold for senere profesjonsutøvelse. Å oppleve innholdet som relevant og meningsfylt for senere profesjonsutøvelse handler om opplevelse av sammenheng i utdanningen. Gjennom PROMO får studentene etablert et faglig-sosialt nettverk der de møter erfarne faglærere og medstudenter med samme fagkombinasjon. PROMO bidrar derfor også til å skape et godt læringsmiljø, samt til å styrke sammenhengene mellom studiene og profesjonen.

Økt gjennomføring i programmet er en strategisk satsning som det arbeides med på en rekke områder ved UiO. Med innføringen av ny studiemodell høsten 2014 økte antallet studenter som velger å begynne på studieprogrammet når de får tilbud om studieplass. Søkningen til programmet er god, og poenggrensene for opptak til de ulike studieretningene viser at UiOs lektorprogram tiltrekker seg godt kvalifiserte kandidater. Programmets omdømme utad er positivt, noe som kom tydelig fram i undersøkelsen som ble gjennomført med 1. og 2. års studenter høsten 2017 i samarbeid med OsloMet (s.6). Fra 2014 har antallet søkere økt fra 2577 til 3030.

Data fra Tableau viser at det skjer en positiv utvikling i gjennomstrømming fra og med studentkullet som begynte på Lektorprogrammet etter ny studiemodell høsten 2014. Oversikt over prosentandel frafall viser at denne synker fra 2014- til 2017-kullet. For eksempel har frafallsprosenten i programmet i 3. semester sunket fra 34 prosent (2014-kullet) til 23 prosent

(2017-kullet). Vårt viktigste tiltak for økt gjennomføring er PROMO. Vi anbefaler derfor at UiT fortsetter sitt tiltak med en mentorordning for studenter i lektorutdanningen.

Samhandling med praksis

Rapporten løfter fram mange gode og viktige aspekter ved samhandlingen med praksis, spesielt gjennom det pågående universitetsskolesamarbeidet som vi ved UiO også har svært gode erfaringer med.

Det nye og unike i universitetsskolesamarbeidet, både ved UiT og UiO, er at samarbeidet er bygd opp som en sosial innovasjon ut fra et prinsipp om et likeverdig og gjensidig forpliktende samarbeid. Ved UiO har utviklingen vært ledet fra Institutt for lærerutdanning og skoleforskning og ProTed, senter for fremragende lærerutdanning. Både egne interne evalueringer og følgeforskning viser at universitetsskolesamarbeidet har bidratt til et perspektivskifte hos skolene, som ikke lenger ser seg selv som mottakere av studenter, men som skolebaserte lærerutdannere. Rektorene ved skolene gir uttrykk for at de føler et eierskap til lærerutdanningen og dermed også en rett til å delta, utfordre og stille spørsmål. De gir også uttrykk for at de opplever at samarbeidet bidrar til profesjonsutvikling i egen institusjon, blant annet gjennom bruken av delte stillinger. Partnerskapet ved UiO har tre dedikerte samarbeidsområder: 1) lærerutdanningene, 2) praksisopplæringen og 3) forsknings- og utviklingssamarbeid.

Nasjonale retningslinjer for lektorutdanningene presiserer at

En lektorstudent vil gjennom sitt femårige studieløp møte mange fagmiljøer, både på campus og i skolen. I fellesskap utgjør disse fagmiljøene lektorutdanningen og har gjennom et gjensidig og likeverdig partnerskap et felles ansvar for å realisere formålet med utdanningen. Det er derfor viktig at studiedesignet for de integrerte programmene er bygd opp på en slik måte at praksisopplæringen inngår som et integrert kunnskapsområde.» (s.4)

Rapporten stiller spørsmål ved hvordan det kan legges til rette for en tettere samhandling mellom praksis og de disiplinfaglige miljøene. I UiOs studiemodell for lektorprogrammet, ligger det som et prinsipp at all praksis skal være integrert i studieemner. Praksis er fordelt med 15 dager i 3. semester, 25 dager i 6. semester, 45 dager i 7.semester og 15 dager i 9.semester. Det innebærer at alle enheter, som tilbyr masterspesialisering i studieprogrammet må tilby et masteremne med integrert praksis. Ved UiO kan studentene med noen unntak velge mellom å skrive en disiplinfaglig eller en fagdidaktisk masteroppgave i Lektorprogrammet.

I tett samarbeid med ProTed og representanter fra universitetsskoler, har fagmiljøer ved MN og HF utviklet faglige masteremner med 15 dager integrert praksis. Et eksempel er Institutt for arkeologi, konservering og historie (IAKH) som har utviklet masteremnet HIS4015L – Historie i praksis, som tilbys gjennom et samarbeid mellom fagmiljøet ved IAKH, historielærere fra skoler og utvalgte

museum. Det er 15 dager praksis integrert i emnet, og praksis gjennomføres både på skolen og i museet. Studentene skal utforme og gjennomføre et undervisningsopplegg for elever i vg3 på et museum. Et annet eksempel som viser betydningen av det tette samspillet mellom forskning og utdanning, er en ny, forskningsbasert praksisform, «Analysepraksis», som er utviklet til det nye masteremnet DIFO4015 – Didaktisk forskningsmetode med praksis: analyse og fremstilling av data. Emnet tilbys studenter som skriver en fagdidaktisk masteroppgave i Lektorprogrammet. Studentene starter semesteret med å tilbringe en uke på campus der de i samarbeid med forskere fra QUINT, det nye Nordiske senter for Excellence ved ILS, analyserer et omfattende datamateriale fra en skoleklasse som utgjør en praksiscase. De lærer å anvende de samme verktøyene som forskere anvender i sin klasseromsforskning. Denne uken gir studentene en unik mulighet til å gjøre et dypdykk i praksis gjennom å analysere læringsaktiviteter fra et forskningsperspektiv.

Skolene går inn i et slikt samarbeid med en forventning om at partnerskapet skal bidra til utvikling i skolen til det beste for elevers læring. For å lykkes med å etablere gjensidighet i forhold til samarbeid og forskning- og utviklingsarbeid, har UiO i samarbeid med skolene utviklet flere modeller. For å styrke nettverket mellom UiO og skolene, og skolene imellom, etablerte vi en modell med et felles prosjekt som tok utgangspunkt i et satsningsområde av interesse for alle skolene. I disse skolebaserte prosjektene, som har gått over 1,5 år, har utviklingsområdet vært definert i fellesskap mellom skolene og faglig ledelse ved ILS. Det første prosjektet hadde fokus på matematikkundervisning i skolen, der lærere ved alle skolene testet ut og evaluerte egen og andres undervisning i samarbeid med fagmiljøer ved UiO for å støtte opp om profesjonell utvikling (<https://www.uniform.uio.no/nyheter/2014/04/utforskende-matematikklærere.html>). Det nyeste prosjektet har fokusert på Lesson study som en metode der lærere retter forskerblikket mot elevenes læring. Målet er å utvikle kvalitet i samtaler om læreres klasseromspraksis og elevers læring. (<https://www.uv.uio.no/ils/forskning/aktuelt/aktuelle-saker/2016/lesson-study.html>)

For å legge til rette for at initiativ til FoU-samarbeid kan komme fra både fagmiljøene ved UiO og skolene, ble det utviklet en modell med såkornmidler som både skoler og fagmiljøer kan søke om, alene eller i fellesskap. De som får tildelt såkornmidler, blir koblet til relevante fagmiljøer/skoler for å ivareta partnerskapssamarbeidet. Flere av såkornprosjektene har lagt grunnlag for større forskningsprosjekter der forskere ved UiO og skoler samarbeider, f.eks.

REDE: <http://www.uv.uio.no/ils/forskning/prosjekter/rede/index.html> og
ReleKvant: <https://www.mn.uio.no/fysikk/forskning/prosjekter/relevante/>

Universitetsskolesamarbeidet vil derfor på flere områder kunne være en viktig arena for å styrke samhandlingen mellom disiplinfaglige miljøer og skolen. Det er viktig at dette samarbeidet går utover samarbeid om praksis, men også følger opp de gode eksemplene fra UiT om forsknings- og utviklingssamarbeid.

Organisering – styringsstruktur og ulike program-modeller

Rapporten understreker at lektorutdanningene for 8-13 er organisert på ulike måter, noe som blant annet har sammenheng med institusjonenes grunnleggende organisering i enheter og fakulteter. I UiT-rapporten omtales de ulike styringsstrukturene som har vært prøvd ut ved UiT samt et forslag om å etablere en mer operasjonell leder i 100% stilling. Det kommer også fram at det er ønskelig at det nåværende forvaltningsutvalget skal bestå og at det skal opprettes et eller flere programstyrer, avhengig av antallet studieprogrammer. Det antydes at en ny struktur kan være å etablere et team med en faglig leder, som sammen med et støtteapparat, som skal bestå av sentrale utviklingsaktører av betydning for programmet, skal ha ansvar for programmet.

UiO har siden oppstarten av Lektor- og adjunktprogrammet i 2002 valgt en struktur med et studieprogram som tilbys gjennom et samarbeid mellom fem fakulteter (HF, MN, SV, TF og UV). Den grunnleggende operative samarbeidsstrukturen har fra starten av vært et programstyre, nå et programråd. I dette rådet møter representanter fra alle de fem fakultetene samt studenter og eksterne representanter fra partnerskolene.

Ved etableringen av programmet ble det organisatorisk lagt direkte under rektor, mens sekretariatet ble lagt til UV. I 2009 ble ansvaret for programmet overført til UV-fakultetet for en prøveperiode på tre år. Programstyret ble ledet av en av representantene fra de samarbeidende fakultetene, mens en annen vitenskapelig ansatt hadde funksjonen som faglig leder. Lederteamet bestod av faglig leder, samt to studieadministrativt ansatte med ansvar for programforvaltningen. Etter flere utredninger, både av finansiering og organisering av programmet (Lund-utvalget og Kjos-utvalget (2011-2012) vedtok universitetsstyret ved UiO etter en formell høringsprosess følgende i mars 2013:

- Ansvaret for å forvalte Lektorprogrammet legges til UV ved ILS, som blir programeier med ansvar for å forvalte helheten i lektorprogrammet: Faglig leder og de administrative ressursene i programmet legges til ILS. Instituttleder ved ILS får de fullmakter som normalt følger programeier.
- Det etableres en tverrfakultær styringsgruppe for lektorprogrammet ("STYLE") bestående av studiedekanene fra de samarbeidende fakultetene og to studentrepresentanter. Prorektor leder styringsgruppen, med studiedirektøren som formell sekretær (*ble etter hvert endret*).
- Lektorprogrammets programråd får en vitenskapelig ansatt fra de fem samarbeidende fakultetene HF, SV, TF, MN og UV, to eksterne representanter og to studenter. Programrådet rapporterer til instituttleder ved ILS.
- Fakultetene oppfordres til å etablere studieretningsråd.
- Faglig leder blir ansatt ved ILS og rapporterer til instituttleder. Faglig leder er UV-fakultetets representant i programrådet, samt ansvarlig for saksforberedelser.
- Det administrative støtteapparatet for LeP flyttes til ILS med kontorsjefen som formell personalleder og faglig leder som daglig arbeidsleder.

Viktige prinsipper som lå til grunn for endringen i styringsstrukturen (Kjos-utvalget, s. 4)¹ var som følger:

- Det er tydelig for alle hvor og hvordan beslutningene om studieprogrammets struktur og innhold fattes
- Alle som bidrar i programmet samarbeider godt og gir uttrykk for eierskap til programmet.
- Studentene opplever at de har reelle påvirkningsmuligheter
- Programeier har tilstrekkelig handlingsrom og -evne
- Organiseringen gir fleksibilitet mht. å forholde seg til skiftende, ytre rammebetingelser

I samme periode (H12-V13) arbeidet Engelién-utvalget med å utrede ny studiemodell for det femårige integrerte Lektorprogrammet i tråd med ny nasjonal forskrift. Dette arbeidet ble videreført i det nye programrådet og forankret i STYLE før ny programbeskrivelse ble endelig vedtatt.

Programrådet ledes i dag av faglig leder og administrativ ansvarlig for programmet ved ILS. Etter ønske fra studiedekanene ved de fem fakultetene overtok studiedekan ved UV ledelsen av STYLE med fakultetets seksjonssjef som sekretær i 2015. Det er dermed nå kort vei mellom programeier og operativ faglig og administrativ ledelsen og styringsgruppen og ledelsen ved fakultetet. STYLE møtes 1-2 ganger i semesteret for å diskutere kvalitetsrapportering, samt eventuelle spørsmål knyttet til økonomi. Samarbeidet mellom fakultetene er også forsterket gjennom en tett dialog mellom programledelsen ved ILS og nøkkelpersoner med et dedikert ansvar for Lektorprogrammet ved de samarbeidende fakultetene, både faglig og administrativt.

UiO har dermed prøvd ut to ulike modeller for styringsstrukturer før universitetsstyret vedtok en tredje modell ved å gjøre en enhet på nivå 3 til programeier. I praksis innebærer det at faglig og administrativ ledelse av Lektorprogrammet nå ligger i linjen for studieforvaltning og dermed følger ordinære prosedyrer for studier ved UiO gjennom arbeidet i programrådet.

I UiTs videre arbeide med å utrede ny styringsstruktur er det spesielt viktig å se på hvordan de ulike aktørene kan samhandle med hverandre i forhold til prinsippene omtalt overfor, samt det daglige arbeidet med forvaltning av vedtatte studiemodeller og tilhørende praktiske løsninger, f.eks. knyttet til praksis. En tydelig kobling mellom det overordnede ansvaret for helheten og det daglige operative ansvaret er viktig. Det vil derfor være et godt grep å etablere en faglig ledelse som også er operativt ansvarlig. Strukturen med STYLE ved UiO, der studiedekanene er representert, bidrar til å sikre en god dialog mellom politisk, strategisk ledelse og programledelsen samtidig som programeier har et klart definert ansvar og et handlingsrom. Det er derfor viktig å se på sammensetningen og nivå på deltakelse i forvaltningsutvalget og eventuelle programråd.

¹ Universitetsstyrets innstilling, samt Kjos-rapporten:

https://www.uio.no/om/organisasjon/styret/moter/kart_prot2013/03-13/lektorprogrammet.pdf

UiO har i de siste årene besluttet å anvende den etablerte samarbeidsstrukturen rundt Lektorprogrammet til arbeidet med den desentraliserte kompetanseutviklingsstrategien, samt universitetsskolesamarbeidet.

I rapporten fra arbeidsgruppen stilles det spørsmål ved om lektorutdanningen ved UiT skal organiseres som et eller flere studieprogrammer. Som påpekt i rapporten er det både fordeler og ulemper knyttet til de ulike modellene.

UiO skiller seg ut fra de andre institusjonene gjennom å tilby ett program. Lektorprogrammet består av fem studieretninger og studentene kan velge mellom 48 ulike studieløpet innenfor disse. I det opprinnelige Lektor- og adjunktprogrammet kunne studenter velge forholdsvis fritt mellom fagkombinasjoner, men dette ble endret i 2009 etter en mer omfattende evaluering av programmet. På samme tidspunkt ble programmet omgjort til et femårig masterprogram. I arbeidet med ny forskrift ble det utviklet to nye studiemodeller for programmet, en for studieretningene innen hum-sam, og en for realfag. I begge modellene ligger noen grunnleggende strukturer fast, profesjonsfaget, samt fordelingen av 100 dager praksis.

Et viktig premiss for valget av en struktur med et eller flere programmer, som også løftes fram i rapporten, er at organiseringen av utdanningen på en god måte må involverer alle relevante fagmiljøer. Godt samarbeid og kommunikasjon på tvers av fagmiljøer er en forutsetning for utdanningsprogrammer av høy kvalitet. Det er likevel viktig i denne sammenhengen å understreke betydningen av at det etableres en styringsstruktur der det er en tydelig kobling mellom eierskap av programmet og daglige, operative ansvaret for programmet. Det må legges til rette for at den/de som er programeiere kan ta strategiske valg utfra et helhetsperspektiv. Det krever samtidig at grunnleggende samarbeidsstrukturer er på plass og at partene har en felles forståelse av og løsning når det gjelder grunnleggende faktorer som for eksempel finansiering. Ved UiO er studieplasser til Lektorprogrammet fordelt mellom de fem fakultetene i tråd med rammene for de ulike studieretningene. Kandidatmidler fordeles etter den samme modellen. Det innebærer at alle partene har nødvendige ressurser til å bidra inn i programmet og at dette ikke blir en faktor i det daglige arbeidet. Det er en viktig premiss for å lykkes med et tverrfakultært studieprogram.

Jeg ønsker dere lykke til i den videre prosessen og ser fram til videre samarbeid.

Med hilsen

Kirsti Engeli
Faglige leder av Lektorprogrammet ved UiO